

Lizbonska pogodba 10 razumljivih povzetkov

december 2007

© Fondation Robert Schuman, december 2007

www.robert-schuman.eu

Slovenski prevod: Inštitut za trajnostni razvoj, Ljubljana, 2008

Povzetek

LIZBONSKA POGODBA RAZLAGA V 10 POVZETKIH

POVZETKI:

Povzetek 1	Zakaj Lizbonska pogodba?
Povzetek 2	Kako bo Evropska unija delovala z Lizbonsko pogodbo?
Povzetek 3	Kako bo potekalo odločanje v Uniji s 27 članicami?
Povzetek 4	Lizbonska pogodba in moč državljanov v Evropski uniji
Povzetek 5	Kdo je za kaj odgovoren?
Povzetek 6	Lizbonska pogodba in območje svobode, varnosti in pravice
Povzetek 7	Lizbonska pogodba in gospodarska vprašanja
Povzetek 8	Lizbonska pogodba in socialna vprašanja
Povzetek 9	Lizbonska pogodba in politika širitve
Povzetek 10	Lizbonska pogodba in zunanje delovanje Unije

PRILOGE:

Priloga 1	Seznam pogodb izgradnje Evropske unije
Priloga 2	Kako delujejo institucije Evropske unije
Priloga 3	Seznam členov, za katere velja glasovanje s kvalificirano večino
Priloga 4	Seznam členov, za katere velja splošni zakonodajni postopek

Povzetek 1

ZAKAJ LIZBONSKA POGODBA?

1) ZAKAJ NOVA POGODBA?

Do sedaj se je Evropa izgrajevala zahvaljujoč nizu **pogodb, izpogajanih med državami članicami** (Glej Priloga 1 – Seznam pogodb izgradnje EU). Ta metoda je dala pozitivne rezultate in v več kot petdesetletnem obdobju omogočila **nadaljnjo izgradnjo Evrope**.

Od začetka 90-ih let dalje se je Unija soočala z dvojnimi izzivom:

- **sprejemati nove države članice** za dokončanje projekta evropske sprave, ki se je začel v začetku 1950-ih let;
- **izboljšati učinkovitost postopka odločanja**: z novimi državami članicami se je smiselno izogniti nevarnostim morebitnega blokiranja, a vseeno zagotoviti legitimnost odločitev.

Namen Evropske ustave je bil izboljšati učinkovitost institucij Unije in jih napraviti bolj demokratične.

Zaradi zastoja pri ratifikacijskem postopku zaradi francoskega in nizozemskega NE spomladi 2005, **je težava v celoti ostala in jo je bilo potrebno rešiti.**

Odgovor na to vprašanje prinaša Lizbonska pogodba, kompromis, do katerega so na koncu prišli vsi voditelji držav in vlad v portugalskem glavnem mestu 18.–19. oktobra 2007.

2) KAJ VSEBUJE LIZBONSKA POGODBA?

Glede institucionalnih določb (1. del "Ustave"), Lizbonska pogodba prinaša naslednje določbe:

- Unija pridobi status pravne osebe;
- združitev treh stebrov;
- novo pravilo dvojne večine (glej Povzetek 3 – *Kako bo potekalo odločanje v Uniji s 27 članicami?*);
- potrditev pravila soodločanja med Evropskim parlamentom in Svetom ministrov kot splošnega zakonodajnega postopka;
- stalno predsedstvo Evropskega sveta (za čas dveh let in pol), z možnostjo enkratnega podaljšanja;
- vzpostavitev funkcije "Visoki predstavnik Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko";
- pravica državljanov do pobud;
- okrepitev demokratičnega sodelovanja, itd.

Pravna oseba

Pravna oseba pomeni zmožnost **sklepanja pogodb**, zlasti **biti stranka v mednarodni konvenciji** ali **član mednarodne organizacije**.

Stebri Evropske unije

Maastrichtska pogodba je Evropsko unijo organizirala okoli treh glavnih stebrov:

- **Prvi stebor je stebor skupnosti**, ki ustreza trem skupnostim:
  - Evropska skupnost (ES);
  - Evropska skupnost za atomsko energijo (EURATOM);
  - ter prejšnja Evropska skupnost za premog in jeklo (ESPJ), ki je bila oblikovana za 50 let in ne obstaja več od 22. julija 2002 dalje.
- **Drugi stebor je posvečen skupni zunanji in varnostni politiki;**
- **Tretji stebor je posvečen policijskemu in pravosodnemu sodelovanju v kazenskih zadevah.**

Ohranjena bo Listina o temeljnih pravicah (2. del "Ustave"), čeprav ne v celoti; klavzula se bo preprosto sklicevala nanjo, kar bo pravno zavezujoče, **razen za Veliko Britanijo in Poljsko, ki bosta uživali izjeme.**

Ukrepi, ki se nanašajo na **širitev novega pravila dvojne večine na vse večje število področij** (npr. v zvezi z vizumi in spremljanjem gibanja tujcev, skupnim azilnim sistemom, skupno politiko priseljevanja in pravosodnim sodelovanjem na področju kazenskih zadev, itd.), bodo ohranjeni iz 3. dela "Ustave".

Pri ukrepih, ki se nanašajo na postopek revizije (4. del "Ustave"), je bilo ohranjeno pravilo soglasja.

Toda **Lizbonska pogodba vsebuje možnosti za prilagajanje pogodb** in omogoča izognitev zamudnim postopkom revizije.

- **"Premostitvene določbe"** (ki Evropskemu svetu omogočajo, da za posamezna področja soglasno določi spremembo glasovanja v glasovanje s kvalificirano večino (razen na področju obrambe);
- **"Določbe prožnosti"** za širitev pristojnosti Unije.

3) LIZBONSKA POGODBA NI VEČ "EVROPSKA USTAVA"

"Evropska ustava" je predlagala preklic vseh dosedanjih pogodb, ki bi jih zamenjalo eno samo besedilo z značajem ustave.

Lizbonska pogodba je omejena na **preoblikovanje obstoječih pogodb**, od tod tudi njeno ime **"reformna ali preoblikovalna pogodba."**

→ To pojasni, zakaj je veliko držav izbralo ratifikacijo v parlamentu, predvsem Francija, kot je to napovedal francoski predsednik republike med svojo predsedniško kampanjo.

→ Te ratifikacije bodo **med demokratično izvoljenimi predstavniki** spodbudile **javne razprave o novi pogodbi.**

Ta nova pogodba spreminja:

- **Pogodbo o Evropski uniji – Maastrichtsko pogodbo (1992) (PEU)**
  - Spremembe se nanašajo na institucije, okrepljeno sodelovanje, zunanjo in varnostno politiko ter obrambno politiko.
- **Rimsko pogodbo (1957)**
  - Podrobneje določa pristojnosti in področja intervencije s strani Evropske unije.
  - Postaja "pogodba o delovanju EU" (PDEU).

Ta sprememba gledišča, ki se sicer zdi formalna, odgovarja na zahteve določenih držav, kot so npr. **Nizozemska, Češka** in **Velika Britanija**, ki so v času pogajanj menile, da bi morale biti opuščeno naslednje:

- **"ustavni" simboli** (izrazi "ustava", "Evropski minister za zunanje zadeve", "zakoni" in "sistemski zakoni");
- **simboli Unije** (zastava, himna, geslo, itd.)

Povzetek 2

KAKO BO EVROPSKA UNIJA DELOVALA Z LIZBONSKO POGODBO?

Zaradi svojih **institucionalnih inovacij** Lizbonska pogodba omogoča:

- **reformo institucij razširjene Unije;**
- **izhod iz institucionalnega zastoja**, v katerem se Unija nahaja zadnji dve leti.

1) ZMANJŠANA KOMISIJA

Evropska komisija ohranja osrednjo vlogo. Ima popoln **monopol nad zakonodajno pobudo**, kar ji daje velik političen pomen.

Ko bo Lizbonska pogodba začela veljati:

- bo prva Komisija, ki bo zapriseгла (2009-2014), sestavljena iz **po enega komisarja iz vsake od držav članic**, tako kot danes.
- Od leta 2014 dalje bo število komisarjev ustrezalo dvema tretjinama držav članic (t.j. 18 v Uniji, sestavljeni iz 27 držav članic). Predstavniki bodo izbrani v skladu z načelom **enakopravne rotacije med državami članicami**.

=> Novi sistem je znak **napredka**, saj bo **zmanjšanje števila članov komisije** onemogočilo **nacionalizacijo bruseljskega kolegija**, ki je **odgovoren za zastopanje splošnih interesov Unije**.

2) BOLJ STABILEN EVROPSKI SVET

Evropski svet sestavljajo predsedniki držav in vlad držav članic Evropske unije. Cilj Evropskega sveta je določanje **najpomembnejših usmeritev, ki jih sprejema Evropska unija**.

PRED LIZBONSKO POGODBO (S POGODBO IZ NICE – 2001)

Vsaka država članica je predsedovala Evropski uniji na osnovi šestmesečne rotacije.

→ Takšno stanje **slabi stabilnost** dela, ki ga opravlja Evropski svet.

Z LIZBONSKO POGODBO

Najpomembnejša inovacija je **oblikovanje stabilnega predsedstva**.

Tudi Evropski svet bo imel, tako kot Evropski parlament in Komisija, **predsednika s polnim delovnim časom**, ki ne bo mogel prevzeti nacionalnega mandata.

Izvolil ga bo Evropski svet s **kvalificirano večino za dve leti in pol (z možnostjo enkratnega podaljšanja)**.

Predsednik Evropskega sveta:

- je **glas** in **obraz** Evropske unije,
- **predstavlja** Unijo **v mednarodni areni**,
- **predseduje** Evropskemu svetu in koordinira njegovo delo.

3) NOV POSTOPEK ODLOČANJA V SVETU MINISTROV

Glavna vloga Sveta ministrov držav članic Unije (ki vsebuje številne konfiguracije glede na vključene sektorje, kot so gospodarstvo in finance, kmetijstvo, itd.) je **sprejemanje "evropskih zakonov"**.

Z LIZBONSKO POGODBO

- **Sestanki Sveta ministrov bodo** v času razprave in glasovanja o "zakonu" **javni** (kar sedaj niso), kar **naznanja premik v smeri demokratizacije Evropske unije**.

→ Novinarji bodo zato državljanje lahko obveščali o razpravah, ki bodo potekale v Svetu.

- **Spremenjeno je pravilo glasovanja.**

Za razliko od Evropskega parlamenta, kjer glasovanje poteka z navadno večino, bodo pravila glasovanja v Svetu upoštevala individualno težo vsake države članice, tako da bodo sprejeti "zakoni" odsevali tako voljo večine evropskih državljanov, kakor tudi **dejansko težo** držav članic Unije. Temu pravimo "**dvojna večina**" (glej Povzetek 3 - *Kako bo potekalo odločanje v Uniji s 27 članicami?*).

*Do sedaj je bila kvalificirana večina določena v skladu s kompleksnim sistemom tehtanja glasov, pri čemer vsaki država članici pripada določeno število glasov, večinoma glede na njeno demografsko težo. Lizbonska pogodba **bo ta sistem zamenjala z bolj preglednim in bolj demokratičnim sistemom, ki temelji na dvojni večini držav članic in prebivalstva; to pomeni, da bo Svet "zakon" sprejel, če bo le-ta prejel potrditev 55% držav članic Unije (t.j. 15 držav članic v Uniji, sestavljeni iz 27 držav članic), ki predstavljajo vsaj 65% prebivalstva Unije.** Ta novi sistem je tako bolj demokratičen, pa tudi bolj učinkovit v primerjavi s sedanjim, ki ga je uvedla pogodba iz Nice, saj omogoča oblikovanje večin in s tem odločanje, kar je bistvenega pomena v Uniji, sestavljeni iz 27 držav.*

Sedanje tehtanje glasov:

Država članica	Glasovi	Država članica	Glasovi
Nemčija	29	Slovaška	7
Velika Britanija	29	Danska	7
Francija	29	Finska	7
Italija	29	Irska	7
Španija	27	Litva	7
Poljska	27	Latvija	4
Romunija	14	Slovenija	4
Nizozemska	13	Estonija	4
Grčija	12	Ciper	4
Češka	12	Luksemburg	4
Belgija	12	Malta	3
Madžarska	12		
Portugalska	12		
Švedska	10		
Avstrija	10	Skupaj	345
Bolgarija	10	Kvalificirana večina	255

4) VISOKI PREDSTAVNIK UNIJE ZA SKUPNO ZUNANJO IN VARNOSTNO POLITIKO

Lizbonska pogodba uvaja položaj **visokega predstavnika Unije za skupno zunanjo in varnostno politiko**.

- Združeni bosta sedanji funkciji visokega predstavnika Unije za skupno zunanjo in varnostno politiko (na tem položaju je sedaj Javier Solana) in evropskega komisarja za zunanje odnose (na tem položaju je sedaj Benita Ferrero-Waldner).

To omogoča **večjo skladnost in enotnost zunanje delovanje Unije**.

- Tega funkcionarja bo izbral Evropski svet in bo zaprisegel Evropskemu parlamentu; bo **podpredsednik Evropske komisije in bo v Svetu ministrov predsedoval Svetu za zunanjo politiko**.

5) EVROPSKI PARLAMENT: BOLJ VPLIVNA INSTITUCIJA

Z LIZBONSKO POGODBO

- **Okrepljena je moč parlamenta** glede zakonodaje, proračuna in tudi političnega nadzora,
 kar je resničen korak naprej v smislu **demokratizacije Evropske unije** (glej Povzetek 4 – Lizbonska pogodba in moč državljanov v Evropski uniji).

- **Parlament** na predlog Evropskega sveta **zapriseže predsednika komisije**, "ob upoštevanju volitev Evropskega parlamenta."

to predsedniku komisije daje večjo **demokratično legitimnost**, kar je v instituciji, ki jo pogosto vidijo kot "ločeno" od svojih državljanov, zelo pomembno;

kar omogoči **politizacijo evropskih volitev** in nedvomno poveča **raven zanimanja evropskih volivcev**, saj bo njihov glas vplival na politično življenje v Evropski uniji.

Če se bo večina v Evropskem parlamentu po evropskih volitvah nagibala v levo, bo zato v resnici veliko težje predati področje konkurenčnosti ali notranjega trga preveč liberalnemu komisarju; po drugi strani pa bo enako težko predati Zaposlitev in Socialne zadeve komisarju, ki bo usmerjen preveč levo, če bo parlamentarna večina na desni.

5) EVROPSKO SODIŠČE

Ta institucija ohranja odgovornost za:

- spoštovanje **razlage zakonov Unije** na vsem njenem ozemlju;
- reševanje nesoglasij med državami članicami, ter tudi med Unijo in državami članicami, kakor tudi med **institucijami** in **državljeni** Evropske unije.

Povzetek 3

KAKO BO POTEKALO ODLOČANJE V UNIJI S 27 ČLANICAMI?

Eden glavnih izzivov, s katerimi se sooča Unija od začetka 1990-tih let dalje, je okrepitev učinkovitosti institucij skupnosti glede odločanja.

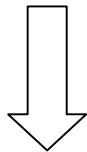
Cilj Lizbonske pogodbe vsebuje okrepitev **zmožnosti Unije, da sprejema odločitve in deluje** kot Unija, ki je s **1. majem 2004 sprejela 12 novih članic**, in obenem jamči za legitimnost svojih odločitev in dejanj – kar je za Evropsko unijo pogoj, da se približa svojim državljanom.

1) NOVO PRAVILO GLASOVANJA V SVETU MINISTROV, KI OLAJŠUJE ODLOČANJE

Skupaj s Komisijo in Parlamentom je Svet ministrov tretja "stranica" "institucionalnega trikotnika" (glej Priloga 2 – *Kako delujejo institucije Evropske unije*). Sprejema "zakone", ki jih predlaga Komisija, vendar v skladu s posebnim pravilom: s "kvalificirano večino".

Kaj je "kvalificirana večina"?

Večini pravimo "kvalificirana", ker je vse od začetka izgradnje Evropske unije veljalo, da je evropska odločitev, o kateri odloča Svet ministrov (sestavljen iz predstavnikov držav), sprejeta in legitimna, kadar dobi **podporo, večjo od enostavne večine** (50% glasov plus eden), ob **upoštevanju teže držav.**

PRED LIZBONSKO POGODBO (S POGODBO IZ NICE – 2001)

Kvalificirana večina, izračunana v skladu s **tehtanjem glasov:**

- Države članice imajo določeno število glasov, zlasti v skladu s svojo **demografsko težo.**

Z LIZBONSKO POGODBO

Dvojna večina, izračunana v skladu z **dvema meriloma:**

- **Država:** 55% držav EU (t.j. 15 držav članic od 27)
- **Prebivalstvo:** 65% prebivalstva EU

Manjšina, ki lahko prepreči sprejetje, mora šteti vsaj **4 države članice.**

Sistem dvojne večine ni le bolj demokratičen, ampak je v primerjavi s sistemom po pogodbi iz Nice (2001) tudi bolj učinkovit, saj omogoča oblikovanje večin in s tem tudi sprejemanje odločitev – kar je v Uniji s 27 državami članicami pomembna podrobnost.

2) "KOMPROMIS IZ IOANNINE"

Novo pravilo glasovanja, ki ga vpeljuje Lizbonska pogodba (dvojna večina), ne bo začelo veljati pred letom **2014** ali morda celo **2017**.

Zato da bi v času pogajanj pridobili **Poljsko**, so namreč vključili prehodni ukrep, s katerim se v primeru, da je držav članic, ki nasprotujejo besedilu, sicer precej, a še vedno premalo za preprečitev odločitve (**1/3 držav članic ali 25% prebivalstva**), vse države članice obvežejo k iskanju rešitve, ki bi zadovoljila nasprotujoče, čeprav si pri tem pridržujejo pravico, da lahko kadarkoli glasujejo.

Kompromis iz Ioannine je poimenovan po neformalnem srečanju ministrov za zunanje zadeve v Ioannini v Grčiji leta 1994. Skupini držav, ki je skoraj tolikšna, a še vedno manjša od manjšine, potrebne za preprečitev odločitve, omogoča, da lahko zahteva ponoven pregled odločitve, ki je bila v Svetu sprejeta s kvalificirano večino.

3) RAZŠIRITEV GLASOVANJA S KVALIFICIRANO VEČINO NA NOVA PODROČJA

Povečanje učinkovitosti postopka odločanja obsega tudi **razširitev glasovanja s kvalificirano večino na nova področja**.

Kvalificirana večina nadomešča soglasje **na več področjih** (glej Priloga 3 – Seznam členov, za katere velja glasovanje s kvalificirano večino), ki obsegajo glavna vprašanja, izhajajoča iz zahtev, ki jih postavlja javno mnenje, kot npr. sprejemanje ukrepov, ki se nanašajo na **nadzor zunanjih meja, azil in priseljevanje**, ali ukrepov, ki se nanašajo na sprejemanje prosilcev za azil in obravnavo njihovih primerov.

Povzetek 4

LIZBONSKA POGODBA IN MOČ DRŽAVLJANOV V EVROPSKI UNIJI

1) KREPITEV VLOGE, KI JO IGRA EVROPSKI PARLAMENT

Osrednji element **demokratizacije** Unije, ki je bil načrtovan z Lizbonsko pogodbo, je okrepitev **predstavniške demokracije**.

Z LIZBONSKO POGODBO

Moč Evropskega parlamenta je povečana:

- **NA PODROČJU ZAKONODAJE:**

- **Razširitev postopka zakonodajnega soodločanja (Svet ministrov in Parlament) na skoraj 50 novih področij** (glej Priloga 4 – Seznam členov, za katere velja splošni zakonodajni postopek).

Ta postopek daje Evropskemu parlamentu zakonodajno moč, primerljivo s tisto, ki jo ima Svet ministrov.

- Ta postopek se večinoma nanaša na sedanja področja pristojnosti Evropske unije (zlasti na **notranji trg in gospodarsko upravljanje**) in na nekatere nove pristojnosti, ki so ji bile dodeljene.

V zadnjem primeru je potrebno poudariti, da je zakonodajna moč Evropskega parlamenta sedaj osredotočena na **nadzor posameznikov na mejah**, na ukrepe za **določanje sprejema in obravnavo prosilcev za azil**, kakor tudi na **boj proti nezakonitemu priseljevanju**.

- **NA PODROČJU PRORAČUNA:**

- Evropski parlament je dobil **enako pravico odločanja kot Svet ministrov**, zlasti glede **sprejemanja celotnega letnega proračuna** (medtem ko ima Svet sedaj zadnjo besedo pri t.i. "obveznih" stroških, ki sestavljajo pomemben del evropskega proračuna; to so še zlasti stroški za kmetijstvo).

- **V SMISLU POLITIČNEGA NADZORA:**

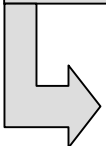
- **Parlament izvoli predsednika Komisije** na predlog Evropskega sveta. Parlament mora upoštevati rezultate evropskih volitev, vključno z zmagovito večino.

To bo omogočilo politizacijo evropskih volitev in s tem okrepilo pomen glasovanja evropskih državljanov, ki bodo sedaj lahko vplivali na potek evropskih političnih zadev.

Volivci bodo lahko neposredno vplivali na politično usmerjenost predsednika Komisije **in njegovih neposrednih sodelavcev. Isto bo veljalo tudi glede politične izbire kolegija.**

Evropski parlament bo z Lizbonsko pogodbo, ki je edina institucija skupnosti, izvoljena na splošnih neposrednih volitvah, temeljito povečal svojo moč in politično težo znotraj "institucionalnega trikotnika" (Komisija, Svet ministrov in Evropski parlament).

2) PARTICIPATIVNA DEMOKRACIJA

Z namenom, da bi državljanom **približali postopke odločanja v Evropski uniji**, Lizbonska pogodba na dokaj edinstven način uvaja podrobnosti, ki bodo **spodbujale udeležbo državljanov v demokratičnem življenju Unije**.

Z LIZBONSKO POGODBO

- **Pogodba uvaja pravico državljanov do pobud.**

Če evropski državljani zberejo najmanj en milijon podpisov iz pomembnega števila držav članic, lahko od Komisije zahtevajo, da pripravi "predlog zakona".

- **Pogodba priznava pomembnost dialoga med državljani, organizacijami civilne družbe in institucijami Unije** (še zlasti Komisije).

To torej izboljšuje možnosti organizacij in združenj civilne družbe, **da sodelujejo pri evropskih odločitvah**.

- Kadar **Svet ministrov** razpravlja in glasuje o evropski zakonodaji, so **njegova zasedanja javna** (kar sedaj ne velja).

Preglednost in javni značaj dela Sveta omogoča **udeležbo civilne družbe**. **Novinarji državljane lahko obveščajo** o razpravah, ki potekajo v Svetu.

- **Dialog o socialnih vprašanjih je okrepljen na ta način, da so priznane različne možnosti posvetovanja**, zlasti **tristransko socialno srečanje na vrhu med evropskimi socialnimi partnerji in Unijo**.

- Ti ukrepi **zagotavljajo evropsko državljanstvo z "vsebino"**, ki "dopolnjuje nacionalno državljanstvo in ga ne nadomešča."
- Lizbonska pogodba določa novo stopnjo opredelitve evropskega državljanstva – osrednjega elementa pri oblikovanju evropske demokracije.

Povzetek 5

KDO JE ZA KAJ ODGOVOREN?

Lizbonska pogodba razjasni **porazdelitev pristojnosti med Evropsko unijo in državami članicami**. Odgovarja na vprašanje: "Kdo je za kaj odgovoren?". To je odločilen element pri **demokratizaciji Evrope**, saj krepi **odgovornosti na različnih ravneh pristojnosti**.

1) KATERA SO NAČELA DELITVE PRISTOJNOSTI?

Delitev pristojnosti med Evropsko unijo in državami članicami je naslednja:

- Unija ima pooblastila, ki so jih države članice nanjo prenesle z Lizbonsko pogodbo;
- vse ostale pristojnosti so še naprej domena držav članic.

"**Načelo prenesenih moči**" zagotavlja, da Unija brez predhodnega dogovora ne more razširiti svoje pristojnosti na račun pristojnosti države članice.

Omeniti je treba, da Lizbonska pogodba vsebuje **možnost povrnitve pristojnosti državam članicam**.

2) KATERE SO VRSTE PRISTOJNOSTI?

Lizbonska pogodba razlikuje tri glavne kategorije pristojnosti:

- **Izključna pristojnost Unije** na področjih, kjer ta izdaja zakone sama:
  - carinska unija;
  - vzpostavitev pravil o konkurenci, ki so nujna za delovanje notranjega trga;
  - denarna politika v državah članicah, v katerih je zakonito plačilno sredstvo evro;
  - ohranjanje biotičnih morskih virov kot del skupne ribiške politike;
  - skupna politika trgovanja;
  - sklenitev mednarodnega dogovora, kadar je to v okviru enega od zakonodajnih aktov Unije ali kadar je potrebno, da bi Uniji pomagalo pri opravljanju notranje pristojnosti, ali če je možno, da bi vplivalo na skupna pravila ali na spremembo njihovega razpona.
- **Deljene pristojnosti** med Unijo in državami članicami, kjer države izvajajo svoje pristojnosti, če Unija ne izvaja svojih:
  - notranji trg;
  - socialna politika glede na posebne vidike, ki so določeni v pogodbi;
  - gospodarska, socialna in ozemeljska kohezija;
  - kmetijstvo in ribištvo, razen pri ohranjanju biotičnih morskih virov;
  - okolje;
  - varstvo potrošnikov;
  - transport;
  - vseevropska omrežja (TEN),
  - energija;
  - območje svobode, varnosti in pravice;
  - skupna vprašanja varnosti, ki se nanašajo na vidike javnega zdravja, kot je opredeljeno v Lizbonski pogodbi;
  - raziskovanje, tehnološki razvoj in vesolje;
  - razvojno sodelovanje in humanitarna pomoč.

- Končno so tu še področja, za katera so **izključno pristojne** države članice, vendar pa Unija lahko **zagotavlja podporo ali koordinacijo** (z izključitvijo vseh vidikov usklajevanja) glede na evropske vidike teh področij:
  - varstvo in izboljšanje sistema javnega zdravstva;
  - industrija;
  - kultura;
  - turizem;
  - izobraževanje, poklicno usposabljanje, mladina in šport;
  - civilna zaščita;
  - upravno sodelovanje.

Naj omenimo, da države **svojo gospodarsko in zaposlitveno politiko** koordinirajo znotraj Unije in da skupno **zunanjo in varnostno politiko ureja poseben sistem**.

3) KATERE NOVE PRISTOJNOSTI BO PRIDOBILA UNIJA?

Z LIZBONSKO POGODBO

- Lizbonska pogodba Uniji **ne daje novih izključnih pristojnosti**.
- Lizbonska pogodba predvideva **določeno število novih pristojnosti, ki sodijo v naslednje kategorije**:
  - "deljene pristojnosti" (kot npr. vesolje in energija),
  - "podpora, koordinacija in dodatne dejavnosti" (kot npr. civilna zaščita, intelektualna lastnina, turizem, upravno sodelovanje in šport).
- Na teh področjih velja **splošni zakonodajni postopek** (soodločanje s Parlamentom in kvalificirana večina v Svetu ministrov).
- Poleg tega Lizbonska pogodba krepi **vlogo Unije na določenih področjih**, zlasti na področju "**svobode, varnosti in pravice**" (glej *Povzetek 6 – Lizbonska pogodba in območje svobode, varnosti in pravice*) kakor tudi glede **zunanjega delovanja in obrambe** (glej *Povzetek 10 – Lizbonska pogodba in zunanje delovanje Unije*).

Lizbonska pogodba tako odpira pot za resnično **evropsko energetska politiko** s tem, da Uniji omogoča:

- **sprejemanje zakonodaje** za usklajevanje delovanja energetskega trga;
- **povečevanje zanesljivosti oskrbe Unije z energijo**;
- **spodbujanje varčevanja z energijo in razvoj novih in obnovljivih oblik energije**.

4) KAKŠNO VLOGO BODO IMELI NACIONALNI PARLAMENTI?

Lizbonska pogodba:

- **utrjuje vlogo, ki jo igrajo nacionalni parlamenti**. Tem uvedba "**mehanizma zgodnjega opozarjanja**" omogoča, da preverjajo, ali so pristojnosti porazdeljene med Unijo in države članice.
  - Ta mehanizem bo **nacionalnim parlamentom** omogočal, da opozorijo na nevarnost, ko bi evropske institucije lahko kršile **načelo subsidiarnosti**.
  - V primeru, da več kot ena tretjina (oziroma na področju "Pravosodja in notranjih zadev" ena četrtnina) nacionalnih parlamentov izrazi negativno mnenje, mora **Komisija ponovno preučiti svoj predlog**.
- vsebuje možnost, da se lahko domovi nacionalnih parlamentov **v primeru kakršnihkoli kršitev načela subsidiarnosti** obrnejo na **sodišče**.

Povzetek 6

LIZBONSKA POGODBA IN OBMOČJE SVOBODE, VARNOSTI IN PRAVICE

Obsežno območje svobode gibanja, blaga in kapitala, ki ga predstavlja Evropska unija, od svoje ustanovitve **1. januarja 1993 ni bilo deležno nobenih koristi v obliki ukrepov koordinacije različnih zakonodajnih sistemov, ki so značilni za vsako državo članico.**

Poleg vsakodnevnih težav, ki jih to povzroča (na primer pri skupnem skrbništvu nad otroci po ločitvi, kadar državljana živita v različnih državah članicah), je **odsotnost koordinacije omejila ukrepe Evropske unije proti mednarodnim kriminalnim mrežam.**

Lizbonska pogodba Uniji omogoča, da **razvije svoje lastne ukrepe in politike**, ki izpolnjujejo pričakovanja državljanov glede **varnosti in pravice.**

1) OKREPITEV SREDSTEV ZA DELOVANJE GLEDE VARNOSTI

- Lizbonska pogodba **krepi učinkovitost procesa odločanja** glede **območja svobode, varnosti in pravice.**

Na tem področju bo **Svet ministrov** uporabljal **glasovanje s kvalificirano večino**, **Evropski parlament** pa bo **soodločal.**

Pravilo kvalificirane večine bo odslej veljalo na primer za **nadzor zunanjih meja Unije** in za **azil.**

Unija bo zato lahko uskladila pravila, ki urejajo odobritev azila. To bo omogočilo:
- konec zapletenega sistema, kjer drugo ob drugem obstajajo različna pravila, ki so neuporabna v različnih državah članicah;
- razvoj **skupne azilne politike.**

- Pogodba vsebuje vzpostavitev **"integriranega sistema upravljanja za zunanje meje"** in okrepitev moči "Frontex-a", Evropske agencije za upravljanje operativnega sodelovanja na zunanjih mejah.
- Pogodba tudi krepi **sredstva Evropske unije za boj proti nezakonitemu priseljevanju in trgovanju z ljudmi.**

Tudi tu bodo odločitve sprejemali s **kvalificirano večino** in v "**soodločanju**" z **Evropskim parlamentom.**

→ To pomeni, da bodo **Unija in države članice** izvajale **skupno politiko**, katere cilj je določanje pravil in pogojev za priseljevanje.

- **Evropski parlament** in **Svet ministrov** bosta **glede vprašanj kriminala s kvalificirano večino** odločala **o sprejemanju minimalnih pravil, ki določajo kazniva dejanja in kazni za določeno število mednarodnih kaznivih dejanj** (terorizem, trgovina z mamili in orožjem, pranje denarja, spolno izkoriščanje žensk, spletni kriminal).
  - Države, ki smatrajo, da bi njihov pravni sistem lahko bil ogrožen, pa v zvezi s vprašanji kriminala varujejo posebna jamstva (*glej 3. točko tega povzetka*).
- Lizbonska pogodba potrjuje obstoj **Evropskega policijskega urada (Europol)**, ki lahko **nudi podporo dejavnostim nacionalnih policijskih sil** pri zbiranju in analizi informacij. Ta zametek evropske policije lahko tudi **koordinira, organizira** in celo **prevzema raziskave** in dejavnosti **skupaj z nacionalnimi policijami.**

2) TEMELJI EVROPSKEGA PRAVOSODJA

Z LIZBONSKO POGODBO

- **Lizbonska pogodba vzpostavlja načelo okrepljenega sodelovanja na področju civilnega kot tudi kazenskega prava, s pomočjo načela "vzajemnega priznavanja"** (vsak pravni sistem priznava, da so odločitve, sprejete v pravnih sistemih drugih držav članic, veljavne in ustrezne).

Ti novi ukrepi se nanašajo predvsem na:

- sodelovanje pri **zbiranju dokazov**;
  - **učinkovit dostop** do pravice;
  - sodelovanje med oblastmi držav članic pri **kazenskem pregonu in izvrševanju odločitev**;
  - vzpostavitev **pravil in postopkov** za zagotovitev priznavanja vseh oblik rzsodb in sodnih odločb po vsej Evropski uniji.
- Lizbonska pogodba tudi odpira pot za oblikovanje **Evropskega tožilstva**.

Le-to bo pristojno za **preiskave, sodne postopke proti storilcem kaznivih dejanj in pregon le-teh**, tudi če so kazniva dejanja omejena na škodovanje finančnim interesom Evropske unije.

Evropski svet bo **s soglasnim sklepom** lahko razširil **pristojnost Evropskega tožilstva** na boj proti **nevarnim mednarodnim kaznivim dejanjem** (kot so terorizem, trgovina z ljudmi, trgovina z mamilami, itd.).

Eurojust, ki ima sedaj le enostavne koordinacijske pristojnosti, lahko poleg tega (in v pričakovanju vzpostavitve Evropskega tožilstva) predlaga **sprožitev preiskovalnih postopkov**, za kar so danes odgovorne nacionalne oblasti.

Eurojust

Eurojust je organ Evropske unije, ustanovljen leta 2002, odgovoren za izboljšanje učinkovitosti pristojnih oblasti v državah članicah pri njihovem boju proti nevarnim oblikam mednarodnega kriminala. Eurojust spodbuja in izboljšuje koordinacijo preiskav in sodnih postopkov. Poleg tega državam članicam nudi podporo pri izboljševanju učinkovitosti njihovih preiskav in sodnih postopkov.

3) OLAJŠANJE MOŽNOSTI ZA IZJEME

- Lizbonska pogodba glede kaznivih dejanj uvaja jamstva za **spoštovanje temeljnih načel pravosodnih sistemov držav članic** na tem področju.

Za nekatere države veljajo klavzule o **izvzetju**. To glede politik, ki urejajo zunanje meje, azil, priseljevanje in pravosodno sodelovanje v civilnopravnih zadevah, velja za **Veliko Britanijo in Irsko**.

→ Vendar pa ti dve državi lahko od primera do primera sprejemata in uporabljata sprejete evropske ukrepe na omenjenih področjih.

Vendar pa Lizbonska pogodba zato, da bi se izognili kakršnemukoli blokiranju, olajšuje rabo **"povečanega sodelovanja"** z namenom, da državam članicam omogoči uporabo določenega ukrepa, kadar to želijo.

Povzetek 7

LIZBONSKA POGODBA IN GOSPODARSKA VPRAŠANJA

1) PRIZNANJE SKUPINE EVRA

PRED LIZBONSKO POGODBO (S POGODBO IZ NICE – 2001)

- **Denarna politika:**
  - za države evrskega območja je pristojna Evropska centralna banka (ECB).
  - Vsaka država nečlanica območja evra je pristojna za svojo lastno denarno politiko.
- **Proračunska in davčna politika:**
  - sta v izključni pristojnosti držav članic.
  - Vendar pa morajo države svojo politiko koordinirati z drugimi državami članicami in zagotavljati spoštovanje pravil Pakta o stabilnosti in rasti.

Članice območja evra:

- od 1999: Avstrija, Nemčija, Belgija, Španija, Finska, Francija, Irska, Italija, Luksemburg, Nizozemska, Portugalska;
- od 2001: Grčija;
- od 2007: Slovenija;
- od 2008: Ciper in Malta.

Z LIZBONSKO POGODBO

- Sprememb ni veliko, vendar pa uvajajo uraden obstoj **Skupine evra**.

Razčiščeno je oblikovanje povezav med državami članicami, ki so sprejele evro, da bi zagotovili **večjo koordinacijo njihovih gospodarskih, proračunskih in denarnih politik**.

Skupina evra

Neformalno mesečno srečanje ministrov za gospodarstvo in finance evrskega območja. Ta srečanja jim omogočajo **skupno delo, še zlasti pri proračunski politiki**.

Od januarja 2005 ji **predseduje Jean-Claude Juncker**, predsednik vlade in finančni minister Luksemburga.

2) PAKT O STABILNOSTI IN RASTI

Kaj je Pakt o stabilnosti in rasti?

- Pakt o stabilnosti in rasti, ki so ga podpisale bodoče članice evrskega območja leta 1997, vzpostavlja tri glavna pravila:
  - **javnofinančni primanjkljaj** mora ostati pod 3% BDP;
  - **javni dolg** mora biti pod 60% BDP;
  - države si morajo prizadevati za **srednjeročno uravnotežen proračun**.
- Da bi vzpodbudili izvajanja pakta, je oblikovano več postopkov nadzora:
  - Multilateralni preventivni nadzor: države evrskega območja v posodobljenem programu stabilnosti vsako leto predstavijo svoje srednjeročne proračunske cilje. Na tej osnovi Svet sprejme sklepe in poda priporočila.
  - Postopek v primeru prekomernega primanjkljaja: če so pravila Pakta o stabilnosti in rasti kršena, Svet poda priporočila in morda naloži sankcije v obliki globe, ki lahko znaša med 0,2% in 0,5% BDP.

Z LIZBONSKO POGODBO

- Komisija ohranja **vlogo varuha (evropskih) pogodb** v smislu **nadzora nad javnim dolgom** kot delom Pakta o stabilnosti in rasti.
- Komisija pridobi **pravico, da izdaja mnenje državam članicam, ki imajo prekomeren primanjkljaj.**
- **Postopek sankcij bo** sedaj potrjeval **Svet ministrov, na osnovi predloga Komisije** (in ne na preprosto priporočilo, kot je bilo v veljavi pred Lizbonsko pogodbo).

Svet ministrov lahko zavrne pobudo Komisije.

Vidimo, da so **pristojnosti uredili na novo**, v smislu nadzora nad spoštovanjem pravil Pakta o stabilnosti in rasti.

3) EVROPSKI PRORAČUN

- Lizbonska pogodba vsebuje klavzulo, s pomočjo katere bo **Evropski parlament** na tem področju **odločal enakovredno s Svetom ministrov.**

Države tako prek Sveta ministrov ne bodo več imele glavne vloge glede "obveznih izdatkov", kot velja doslej.

Obvezni izdatek / neobvezni izdatek

Stroški delovanja v proračunu skupnosti so bili doslej razdeljeni na dve vrsti:

- **Obvezni izdatki:** so izdatki, ki avtomatično izhajajo iz Pogodb in pravil skupnosti; obsegajo predvsem izdatke za kmetijstvo;
- **Neobvezni izdatki:** obsegajo zlasti politiko gospodarske in socialne kohezije, notranje politike (raziskovanje, kultura, usposabljanje, okolje, itd.), zunanje dejavnosti in administrativne stroške.

- Pri **določanju finančnega okvira** bo še naprej veljalo pravilo soglasja.

To pomeni, da bo vsaka država članica še nadalje imela pravico do veta glede:

- določitve in odobritve svojega prispevka k proračunu skupnosti;
- sprejetja finančnega okvira Evropske unije.

Vendar pa je treba omeniti obstoj "**premostitvenih določb**", ki **omogočajo spremembo pravila soglasja v pravilo večine**, kar bi v opredelitev evropskega finančnega okvira vpeljalo večjo prožnost.

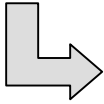
Finančni okvir in finančne perspektive

To je **večletni program izdatkov**, ki v finančnem smislu pomeni **politične prioritete** Unije. Uvaja zgornje meje izdatkov Evropske unije za določeno obdobje in tako nalaga proračunsko disciplino.

Povzetek 8

LIZBONSKA POGODBA IN SOCIALNA VPRAŠANJA

Evropska unija je bila iz zgodovinskih razlogov na začetku zgrajena na **gospodarskih temeljih**, ali z drugimi besedami, na **skupnem in nato enotnem trgu s prostim pretokom oseb, blaga, kapitala in storitev**.

Lizbonska pogodba **krepi socialno razsežnost Evrope** na ta način, da uvaja nove elemente glede **pravic in ciljev**, pa tudi glede **vsebin politik in načinov odločanja**.

Omeniti je treba, da so socialne politike večinoma v **pristojnosti držav članic**.

1) SOCIALNA RAZSEŽNOST PRAVIC, CILJEV IN POLITIK EVROPSKE UNIJE

Z LIZBONSKO POGODBO

- **Listina o temeljnih pravicah postane pravno zavezujoča, kar vpliva na zakone Unije.** Listina obsega:
  - "pravico do izbire poklica in pravico do dela";
  - "pravico delavcev do obveščanja in posvetovanja v podjetju";
  - "pravico do kolektivnih pogajanj in kolektivnih ukrepov";
  - "varstvo v primeru neupravičene odpustitve".

Lizbonska pogodba jamči, da so te pravice pravno **zavezujoče**, saj morajo za te **socialne pravice jamčiti nacionalni sodniki in sodniki Skupnosti**.

- Lizbonska pogodba **Evropski uniji** pripisuje nove **socialne cilje**:
  - polno zaposlitev in socialni napredek;
  - boj proti socialni izključenosti in diskriminaciji;
  - spodbujanje pravičnosti;
  - izkoreninjenje revščine, itd.

- "**Socialna klavzula**" zahteva, da Unija pri svojih politikah upošteva **socialne zahteve**.

Te zahteve so "povezane s spodbujanjem visoke stopnje zaposlenosti, zagotavljanjem ustrezne socialne zaščite, bojem proti socialni izključenosti, visoko stopnjo izobraževanja in usposabljanja ter varovanjem človekovega zdravja".

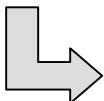

To pomeni, da **Evropsko sodišče** lahko **razglasi za ničn** katerikoli **evropski zakon**, ki je v nasprotju s temi cilji.

- Lizbonska pogodba tudi potrjuje vlogo socialnih partnerjev in krepi socialni dialog. Zato je spomladanski Evropski svet vsako leto posvečen rasti in zaposlovanju.

2) NOVOSTI V POSTOPKU ODLOČANJA PRI SOCIALNIH ZADEVAH

- Dejavnosti Evropske unije na področju sociale so večinoma povezane s **podporo in pomočjo državam članicam**, odločitve pa se sprejemajo s **kvalificirano večino**. To obsega:
  - izboljšanje delovnega okolja za varovanje zdravja in varnosti delavcev;
  - delovne pogoje;
  - obveščanje delavcev in posvetovanje z njimi;
  - vključevanje oseb, ki so izključene s trga dela;
  - enakost moških in žensk glede priložnosti na trgu dela in obravnave pri delu;
  - boj proti socialnemu izključevanju in posodobitev sistemov socialne zaščite.

Z LIZBONSKO POGODBO

- Delavcem, ki se gibljejo na območju Evropske unije, in njihovim družinam, bo **razširitev kvalificirane večine na socialne storitve za delavce** v Evropski uniji omogočila, da se jim bodo seštevale vse delovne dobe za pridobitev sredstev, do katerih so upravičeni.
- Če bo država članica Evropske unije smatrala, da je nek določen ukrep v nasprotju z "**bistvenimi vidiki njenega sistema socialne varnosti**", bo **Komisijo lahko zaprosila za pripravo novega projekta** ali "se pritožila" na Evropski svet.
- Lizbonska pogodba Evropskemu svetu omogoča tudi, da na **določenem številu področij** spremeni postopek odločanja na odločanje s **kvalificirano večino**.

To lahko obsega :

- sprejemanje ukrepov, katerih cilj je izboljšanje sodelovanja med državami članicami glede **varstva delavcev** v primeru neupravičene prekinitve delovnega razmerja;
- **zastopanje in kolektivna obramba interesov** delavcev in delodajalcev;
- **pogoje za zaposlitev državljanov tretjih držav**, ki zakonito delajo na ozemlju Unije.

Ta podrobnost bo omogočila **odstranitev morebitnih blokad** na tem področju, saj je pri **odločanju glede** določenih tovrstnih vprašanih **ohranjeno pravilo soglasja**.

- **Lizbonska pogodba daje tudi pravno podlago za javne storitve** ("storitve splošnega gospodarskega pomena"), kar inštitucijam Unije omogoča, da določijo načela in pogoje, ki urejajo vzpostavitev in delovanje javnih storitev.

Vendar pa je treba omeniti, da sta **financiranje in vzpostavitev javnih storitev še vedno v pristojnosti držav članic**.

Povzetek 9

LIZBONSKA POGODBA IN POLITIKA ŠIRITVE

Med referendumoma v Franciji in na Nizozemskem je bila osrednja tema razprave širitev Evropske unije z 10 novimi državami članicami v letu 2004 ter dvema novima (Bolgarijo in Romunijo) prvega januarja 2007. Postalo je jasno, da je potrebno politiko širitve preveriti. Izid tega premisleka upošteva Lizbonska pogodba. Prvič doslej so v pogodbi Skupnosti omenjena pristopna merila Unije.

1) POGOJI ZA PRISTOP K EVROPSKI UNIJI

- Za pridružitvev Evropski uniji morajo biti izpolnjeni trije pogoji:
  - **politična merila**: stabilnost inštitucij, ki zagotavljajo demokracijo, pravno državo, človekove pravice, ter spoštovanje in zaščito manjšin;
  - **gospodarska merila**: obstoj delujočega tržnega gospodarstva in zmožnost soočanja s konkurenčnimi pritiski in tržnimi silami znotraj Unije;
  - **merilo "pravnega reda skupnosti"**: sposobnost prevzema obveznosti, ki izhajajo iz članstva, vključno z zavezanostjo ciljem politične, gospodarske in denarne Unije.
- Ti pogoji so splošno znani kot "**kopenhaška merila**" in so poimenovana po mestu, kjer je leta 1993 zasedal Evropski svet in kjer so bila merila opredeljena.
- Kopenhaški Evropski svet je dodal tudi pogoj, za katerega je odgovorna Evropska unija, t.i. "**sposobnost EU za vključevanje novih članic**", ki je bila opredeljena kot "sposobnost Unije, da sprejema nove države članice in kljub temu ohranja zagon evropskega združevanja."

Z LIZBONSKO POGODBO

- **Merila za članstvo niso izrecno navedena, vendar se nanje sklicuje** člen 49 PEU: "Upoštevati je treba merila za izpolnjevanje pogojev, ki jih odobri Evropski svet."
- Države kandidatke morajo spoštovati "**vrednote**" **Evropske unije** (spoštovanje človekovega dostojanstva, svobode, demokracije, enakopravnosti, pravnega reda, človekovih pravic in manjšin).
- **Država kandidatka svojo zahtevo naslovi na Svet**, ki odločitev sprejme soglasno. Država kandidatka mora nato **obvestiti tudi Evropski parlament in nacionalne parlamente**, ki pa v pristopnem postopku ne igrajo nobene vloge. Svet odločitev sprejme soglasno.

2) NAČINI IZSTOPA IZ EVROPSKE UNIJE

Prvič v zgodovini je vključena tudi **določba o izstopu** iz Evropske unije.

Sporazum o načinu izstopa se določi v pogajanjih z državo članico, ki želi izstopiti. **Svet odloča s kvalificirano večino po predhodni odobritvi Evropskega parlamenta.**

Če se država članica, ki je izstopila iz Evropske unije, želi ponovno pridružiti, mora **podati novo prošnjo za članstvo in izpolniti pristopne pogoje.**

Povzetek 10

LIZBONSKA POGODBA IN ZUNANJE DELOVANJE UNIJE

1) NAPREDEK V SMERI ENOTNEGA ZUNANJEGA PREDSTAVNIKA EVROPSKE UNIJE

Lizbonska pogodba vključuje pomembne novosti, ki Uniji nudijo **sredstva za razvoj skladnosti in enotnosti njene zunanje politike**.

Z LIZBONSKO POGODBO

- Lizbonska pogodba uvaja položaj **visokega predstavnika Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko**, ki združuje funkciji visokega predstavnika Unije za skupno zunanjo in varnostno politiko (položaj sedaj zaseda Javier Solana) in evropskega komisarja za zunanje odnose (položaj sedaj zaseda Benita Ferrero-Waldner).

Visoki predstavnik Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko postane eden od podpredsednikov Komisije in tudi poroča Svetu.

- Njegove naloge obsegajo:
  - **predstavljanje Evropske unije v tujini;**
  - **predsedovanje Svetu za zunanje zadeve**, ki ga sestavljajo vsi zunanji ministri Evropske Unije.
- Pri njegovem delu mu pomaga **Evropska služba za zunanje delovanje**.

Ta ureditev spodbuja **razvoj skupne zunanje politike**, pa tudi **skladnost in enotnost zunanjega delovanja Unije**.

2) NAPREDEK V SMERI POVEČEVANJA MEDNARODNEGA VPLIVA EVROPSKE UNIJE

Evropska unija sedaj nima statusa pravne osebe, kar omejuje njeno sposobnost vplivanja in njeno zmožnost, da na mednarodnem prizorišču govori z enim glasom.

Z LIZBONSKO POGODBO

Evropski uniji daje status pravne osebe.

To bo Evropski uniji omogočilo **povečanje njene vloge na mednarodnem prizorišču** in promocijo **njenih vrednot in interesov**, tako glede zunanje trgovine, razvojne politike in humanitarne pomoči, kakor tudi glede oblikovanje mednarodnih standardov, ki urejajo globalizacijo.

Pravna oseba

Pravna oseba pomeni zmožnost **sklepanja pogodb**, zlasti **biti stranka v mednarodni konvenciji** ali **član mednarodne organizacije**.

3) NAPREDEK V SMERU EVROPSKE OBRAMBNE POLITIKE

Lizbonska pogodba omogoča **pomemben napredek** v smislu "skupne varnostne in obrambne politike" in napoveduje pomemben korak **v smeri razvoja evropske obrambe**.

Z LIZBONSKO POGODBO

- Uvaja "**klavzulo o vzajemni obrambi**".
 Če je ena od držav članic Evropske unije napadena, ji morajo ostale članice zagotoviti pomoč.
- Uvaja tudi "**klavzulo o solidarnosti**".
 Ta klavzula pomeni, da morajo Unija in njene članice državi članici, ki jo je prizadela nesreča, ki jo je povzročil človek, naravna nesreča ali teroristični napad, zagotoviti pomoč z vsemi razpoložljivimi sredstvi.
- **Razširja** tudi **možnosti Unije glede boja proti terorizmu, misij za preprečevanje konfliktov, misij za pokonfliktno stabilizacijo**, itd.
- Uvaja "**trajno strukturno sodelovanje**", odprto za vse države članice, ki se obvežejo, da bodo **sodelovale v glavnih evropskih programih vojaškega opremljanja** in Evropski uniji **zagotavljale bojne enote, ki bodo na voljo za takojšnje ukrepanje**.
 Te države so torej pripravljene **v imenu Evropske unije izpolnjevati najbolj zahtevne vojaške operacije**, še posebej kot odgovor na prošnje Združenih narodov.
- Potrjuje obstoj **Evropske obrambne agencije** z namenom razviti resnično evropsko vojaško politiko in usklajevati opremljanje različnih nacionalnih oboroženih sil. To je pomembna novost.
- Lizbonska pogodba **širi polje delovanja Unije na vprašanja industrije in trgovine na področju oboroževanja**.

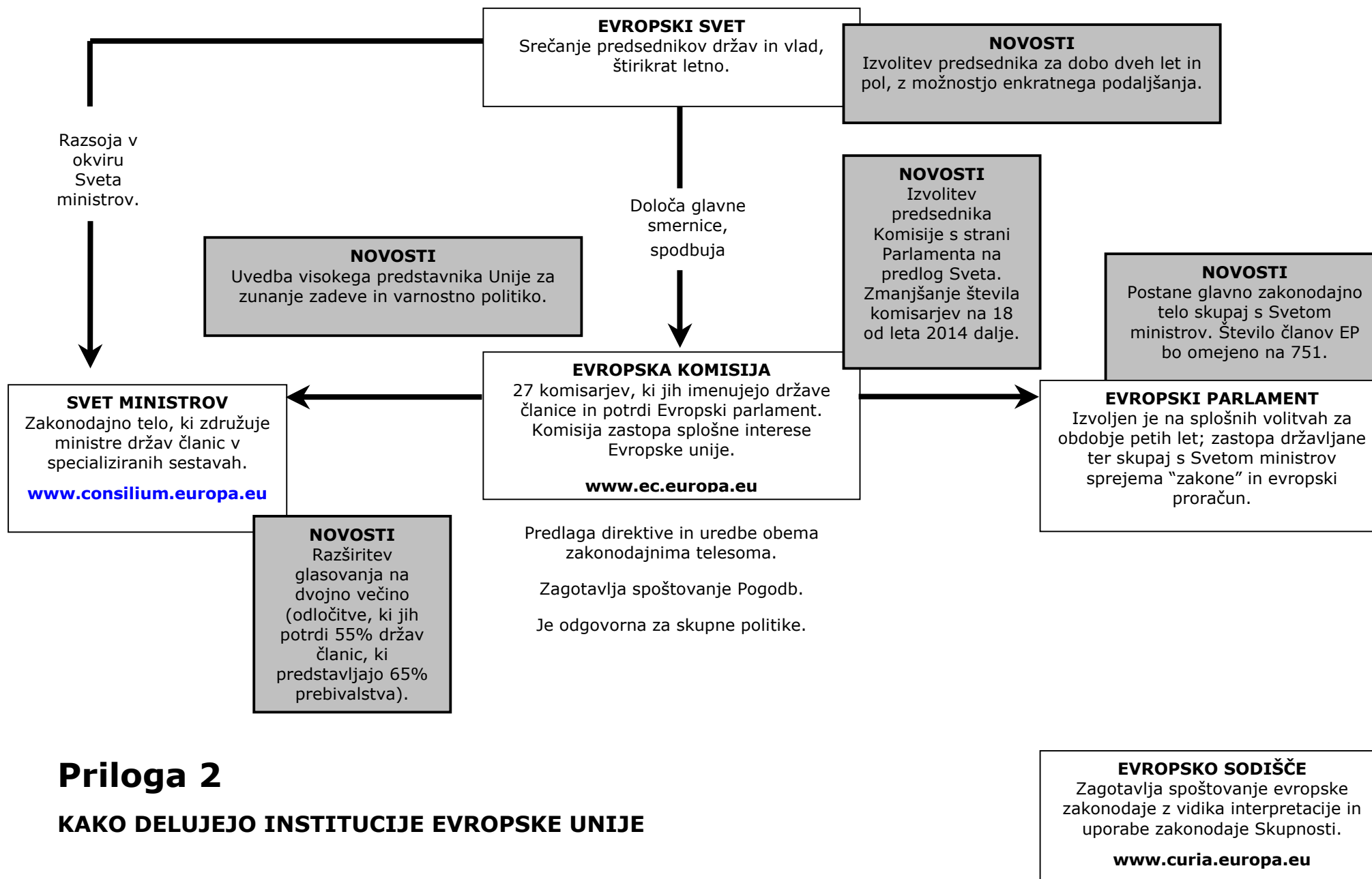
Priloge

Priloga 1

SEZNAM POGODB ZGRADBE EVROPSKE UNIJE

Datum podpisa	Pogodba	Spletna povezava
18. april 1951	Podpis Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo v Parizu, ki je začela veljati 23. julija 1952 in je veljala 50 let.	http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/index.htm#founding
25. marec 1957	Podpis Pogodb o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti (EGS) in Evropske skupnosti za jedrsko energijo (EAEC ali Euratom) v Rimu. Pogodbi sta začeli veljati 1. januarja 1958.	http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/index.htm#founding
17. in 28. februar 1986	Podpis Enotnega evropskega akta v Luksemburgu in Haagu, ki je začel veljati 1. julija 1987.	http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/index.htm#other
7. februar 1992	Podpis Pogodbe o Evropski uniji v Maastrichtu, ki je začela veljati 1. novembra 1993.	http://eurlex.europa.eu/en/treaties/dat/11992M/htm/11992M.html
2. oktober 1997	Podpis Amsterdamske pogodbe , ki je začela veljati 1. maja 1999.	http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/11997D/htm/11997D.html
26. februar 2001	Podpis Pogodbe iz Nice , ki je začela veljati 1. februarja 2003.	http://europa.eu.int/eurlex/lex/en/treaties/dat/12001C/htm/12001C.html
13. december 2007	Podpis Lizbonske pogodbe, ki je preoblikovala Pogodbo o Evropski uniji in Pogodbo o ustanovitvi Evropske skupnosti.	http://www.assemblee-nationale.fr/13/rap-info/i0439.asp (konsolidirana verzija, kot je predstavljena v Informativnem poročilu Odbora za zunanje zadeve v francoski narodni skupščini, št. 439, 28. november 2007) (v francoščini)

Priloga 2

KAKO DELUJEJO INSTITUCIJE EVROPSKE UNIJE

Priloga 3

SEZNAM ČLENOV, ZA KATERE VELJA GLASOVANJE S KVALIFICIRANO VEČINO

Lizbonska pogodba predvideva **razširitev glasovanja s kvalificirano večino na 33 novih členov**. Poleg 63 členov, za katere že velja glasovanje s kvalificirano večino, **bo glasovanje s kvalificirano večino sedaj veljalo še za 96 členov**.

To je nov mehanizem, ki bo **omejil nevarnosti blokade, ki je povezana z odločanjem s soglasjem**.

Za občutljiva področja, kot so npr. davki, socialna varnost, zunanja politika in skupna obramba, še velja **odločanje s soglasjem**.

Kvalificirana večina bo v skladu s Kompromisom iz Ioannine veljala do leta 2014 oziroma po vsej verjetnosti do leta 2017, ko jo bo zamenjala dvojna večina držav članic in državljanov (*glej Povzetek 3 – Kako bo potekalo odločanje v Uniji s 27 članicami?*)

Nova področja, za katere velja kvalificirana večina, so v spodnji tabeli prikazana v kvadratih s sivim ozadjem. Področja na belem ozadju so tista, za katere po Pogodbi iz Nice že velja pravilo kvalificirane večine.

Oštevilčenje členov ustreza številčenju v konsolidirani verziji Lizbonske pogodbe (v skladu z Informativnim poročilom Odbora za zunanje zadeve v francoski narodni skupščini (št. 439) 28. novembra 2007.

(Prosim, uporabite tabelo iz originalnega besedila v angleščini!)

Priloga 4

SEZNAM ČLENOV, ZA KATERE VELJA SPLOŠNI ZAKONODAJNI POSTOPEK

Z Lizbonsko pogodbo se bo postopek t.i. "soodločanja", ki se **sedaj imenuje splošni zakonodajni postopek**, razširil **na 40 novih členov. Število področij, za katere bo veljal postopek soodločanja, se bo** skupaj s 33 členi, za katere postopek soodločanja velja že sedaj, **povečalo na 73.**

Poleg tega je treba omeniti, da je postopek posvetovanja z Evropskim parlamentom, ki so ga predvidevale pogodbe in se je uporabljal le na nekaterih področjih, bistveno razširjen, in zdaj velja za 40 členov.

Splošni zakonodajni postopek

Evropskemu parlamentu daje pristojnost, da skupaj s Svetom Evropske unije sprejema zakone.

Ta postopek **krepi demokratično naravo Evropske unije**, saj v igro vključuje Evropski parlament, ki je edina demokratično izvoljena evropska institucija.

Nova področja, za katere velja postopek soodločanja ("splošni zakonodajni postopek"), so v spodnji tabeli prikazana na sivem ozadju. Področja na belem ozadju so tista, za katere po Pogodbi iz Nice že velja splošni zakonodajni postopek.

Oštevilčenje členov ustreza oštevilčenju v konsolidirani verziji Lizbonske pogodbe (v skladu z Informativnim poročilom Odbora za zunanje zadeve v francoski narodni skupščini (št. 439) 28. novembra 2007).

(Prosimo, uporabite tabelo iz originalnega besedila v angleščini!)

Podatki o publikaciji

Priprava in objava izvirne publikacije:

Listino je pripravil Thierry CHOPIN, v sodelovanju z Lorraine de BRABOIS, Pauline DESMAREST, Mathilde DURAND in Xavier-Alexandre RELIANT.

**FONDATION ROBERT
SCHUMAN**

29, bd Raspail
75007 – Paris
Tél : +33 (0)1 53 63 83 00
Fax : +33 (0)1 53 63 83 01
info@robert-schuman.eu

Rond-Point Schuman 6 / Schumanplein 6
B - 1040 Bruxelles / B - 1040 Brussel
Tél : +32 (0)2 234 78 26
Fax : + 32 (0)2 234 77 72
bruxelles@robert-schuman.euwww.robert-schuman.eu

© Fondation Robert Schuman, december 2007

Prevod in objava publikacije v slovenskem jeziku:

Inštitut za trajnostni razvoj

Trubarjeva 50, 1000 Ljubljana, Slovenija
Tel. +386 1 43 97 465, faks: +386 1 43 97 105
www.itr.si

Odgovorna oseba za slovenski prevod: Anamarija Slabe

Ljubljana, oktober 2008